

Værnepligt og militærtjeneste i gamle dage

Sammenskrivning fra forskellige internetsider
Af Leif Christensen, 19. november 2010

Forløberen for værnepligten var en landmilitis oprettet i 1701 af Frederik den Fjerde, konge af Danmark og Norge 1699-1730, og den tredje enevældskonge.

Værnepligten blev indført for at skaffe soldater i forbindelse med Store Nordiske Krig fra 1700-1720 mod Sverige.

Hver fjerde fæstegård skulle stille en soldat, som blev udvalgt af godsejeren, og det blev af karlene betragtet som en straf, da den forhindrede karlene i at have fritid.

Tegning af F.C. Lund

Den militære træning foregik om søndagen før eller efter kirketid, og blev som regel ledet af tysktalende officerer. Træningen og officererne var særdeles forhadte, blandt andet blev de ulydige karle straffet med at sidde på en træhest. Forordninger om pas, løn og skudsmål medførte en reel stavnsbinding af de værnepligtige.

Landmilitisen blev ophævet i en kort periode omkring 1730, men blev genindført med stavnsbåndet i 1733, og alle bønder fra de var 18 til de blev 40 (senere 45) blev indrullerede. Det blev indført i deres fæstekontrakter, at hvis de gik fra gården, mens de var indrullerede, skulle de være soldat på fuld tid.

Træningen foregik stadigvæk på tysk af lejede tyske officerer, og tjenesten, der varede op til 8 år, var lige så forhadet som tidligere. Soldaternes våben skulle opbevares i kirkernes våbenhuse, så de ikke blev misbrugt til blandt andet ulovlig jagt.

Almindelig værnepligt blev først indført i Danmark som et resultat af stavnsbåndets ophævelse i 1788, men dog stadig kun for landbefolkningen. I købstæderne blev værnepligt først indført i 1848, hvor også det særlige danske lodtrækningsystem blev indført, og i hele landet ved lov af 12. februar 1849.

Grundloven af 1848 fastsatte i § 81 følgende:

"Enhver våbenfør mand er forpligtet til med sin person at bidrage til fædrelandets forsvar efter de nærmere bestemmelser, som loven foreskriver".

I Danmark anses alle mænd mellem 18-60 år, der besidder normal fysisk og mental tilstand, at være egnet til militærtjeneste.

Værnepligt er i dag ikke udelukkende militærtjeneste, men kan aftjenes som en af følgende i henhold til Værnepligtslovens § 2:

1. Tjeneste i forsvaret,
2. Tjeneste i redningsberedskabet,
3. Bistandsarbejde i udviklingslande eller
4. Civilt arbejde efter den særlige lovgivning herom.

Desuden kan der foretages militærnægtertjeneste.

Kilder: Wikipedia
Grundloven 1848
Værnepligtsloven
Dansk Militærhistorie